

فرهنگ گزیده عبارات

فارسی - انگلیسی

با تکیه بر خوانش متون ادبی

به سواد:

سیما نوروزی

(عضو هیات علمی دانشگاه خلیج فارس)

انتشارات علمی فارس

پوشهر، ۱۳۹۷

انتشارات دانشگاه خلیج فارس

سرشناسه:	نوروزی، سیما، ۱۳۴۳، گردآورنده
عنوان و نام پدیدآور:	Nowroozi, Sima فرهنگ گزیده عبارات: با تکیه بر خوانش متون ادبی فارسی - انگلیسی / به کوشش سیما نوروزی.
مشخصات نشر:	بوشهر: دانشگاه خلیج فارس، انتشارات ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری:	۳۷۴ ص.
شابک:	978-600-7544-23-5
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
یادداشت:	عنوان دیگر: فرهنگ گزیده عبارات فارسی به انگلیسی (با تکیه بر خوانش متون ادبی).
عنوان دیگر:	فرهنگ گزیده عبارات فارسی به انگلیسی (با تکیه بر خوانش متون ادبی)*
موضوع:	فارسی -- اصطلاح‌ها و تعبیرها -- انگلیسی
موضوع:	Persian language -- Idioms -- English
موضوع:	فارسی -- واژه‌نامه‌ها -- انگلیسی
موضوع:	Persian language -- Dictionaries -- English
موضوع:	زبان انگلیسی -- اصطلاح‌ها و تعبیرها -- فارسی
موضوع:	English language -- Terms and phrases -- Persian
شماره افزوده:	دانشگاه خلیج فارس
ه‌بندی:	۱۳۹۷ ف ۵۹/۱۶۶ PE
کتابخانه:	۴۳۳/۱
شماره کتابخانه‌ای:	۵۳۶۷

دانشگاه گیلان

فرهنگ گزیده عبارات فارسی به انگلیسی (با تکیه بر خوانش متون ادبی)

به کوشش: سیما نوروزی
ویراستار: نجمه ابراهیمی آهری
طراح جلد: سید علی جعفری
ناشر: دانشگاه خلیج فارس
نوبت چاپ: اول
محل و سال چاپ: بوشهر، ۱۳۹۷
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
قطع: وزیری
قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان
شابک: 978-600-7544-23-5

کلیه حقوق این اثر برای مؤلفین/مترجمین و دانشگاه خلیج فارس محفوظ است.

نشانی: بوشهر - خیابان خلیج فارس، دانشگاه خلیج فارس، کتابخانه مرکزی، انتشارات دانشگاه خلیج فارس.

کدپستی: ۷۵۱۶۹۱۳۸۱۷ - تلفن: ۰۷۷۳۱۲۲۲۰۷۷

رایانامه: press@pgu.ac.ir

دکتر حسین سامعی در مقدمه‌ای که بر فرهنگ فارسی- انگلیسی مرحوم دکتر حق‌شناس نوشته‌اند متذکر می‌شوند که "فرهنگ‌نویسان، بر حسب نوع مخاطبان، اهداف نگارش فرهنگ و به طور کلی طرحی که از یک فرهنگ معین در ذهن دارند، دست به انتخاب واحدهای واژگانی و نیز انتخاب نوع اطلاعاتی می‌زنند که برای فرهنگ مورد نظر آنان مناسب‌تر است." بدین جهت قبل از هر چیز لازم می‌دانم در مورد هدف اصلی خویش و شیوه نگارش این فرهنگ چند نکته را متذکر شوم.

نخست اینکه هدف از تدوین این فرهنگ آشنایی بیشتر فارسی‌زبانان، نویسندگان و مترجمین با کاربرد رها- ریان انگلیسی در عبارات ادبی و دشوار است. البته این بدین معنا نیست که این فرهنگ تنها عبارات ادبی را شامل می‌شود. تفاوت این فرهنگ با فرهنگ‌های پیشین در آن است که این فرهنگ به معرفی معادلهای متفاوت، بیسی اعم از معنایی و تحت اللفظی برای مدخل‌ها نمی‌پردازد بلکه واژه مورد نظر را در عبارت مورد بحث به کار می‌برد برای مثال واژه buffet که در انگلیسی به معنی ضربه زدن است در سایر فرهنگ‌ها در مدخل ضربه می‌آید لذا کاربران هیچگاه با رجوع به چنین فرهنگی متوجه نخواهند شد که این واژه در عبارت ادبی "سیلی باد" the buffet of the wind به کار می‌رود. این فرهنگ این عبارت را زیر مدخل باد آورد. در این فرهنگ گاه حتی واژه در جملات کوتاه بکار برده می‌شود چرا که استخراج عبارت مورد نظر از جمله آن را بی‌معنی جلوه می‌دهد. برای مثال زیر جمله "جگر من آتش گرفت" معادل انگلیسی my heart melted آمده است.

هدف عمده این فرهنگ آشنایی کاربران با کاردهای متعدد و به ویژه دشوارتر واژه‌هاست. لذا زیر هر مدخل معادلهای متفاوت معنایی در عبارات متعدد آورده شده‌اند. تفاوت دیگر این فرهنگ با سایر فرهنگ‌های فارسی به انگلیسی تکیه این فرهنگ بر معرفی عبارات ادبی است که در شعر و نثر انگلیسی بکار می‌روند. این فرهنگ اولین فرهنگ فارسی به انگلیسی است که ران عبارات ادبی از نویسندگان مختلف گردآوری و با ذکر نام نویسنده آورده شده است.

روش کار:

برای تألیف این فرهنگ به مطالعه تعداد بسیاری از تراژدی‌ها و کمدی‌های شکسپیر، هشت گمشده جان، میلتون، اشعار و موعظه‌های جان دان و آثار شعری چون تی اس الیوت، وردز ورت، کولریج، ولت ویتمن، سرتوماس وایت، سر فیلیپ سیدنی و تعداد کمتری از اشعار هربرت، تیتسون، شلی، سیلویا پلت و ویلفرد آون پرداخته و عبارات ادبی و دشوار این نمایشنامه‌ها و اشعار را جمع‌آوری نموده و سپس معادل فارسی آنها را با توجه به دانش زبانی و ادبی خویش یافته و در مقابل آن عبارت آورده‌ام. مثلاً در مقابل عبارت "بوی دل‌آویز" که سعدی آن را گاه بکار برده است عبارت exquisite scent از کولریج شاعر انگلیسی آمده است.

سایر عبارات از فرهنگ‌هایی چون لانگ من، کمبریج و آکسفورد و جمله یاب در اینترنت جمع- آوری شده‌اند. علت معرفی این عبارات نیز دشواری بیان آنها و یا کاربرد آنها در متون روزمره و ادبی چون داستان‌های مدرن بوده است مثلاً در مقابل عبارت "طعم تلخی‌ها را چشیدن" عبارت "to drink of"

"the cup of bitterness" آورده شده است. در معادل‌یابی عبارتها مولف تکیه بر کاربرد واژه در متن دارد چرا که به ادعان دکتر صانعی و سایر زبان‌شناسان "نظریه‌های واژگان‌شناسی و دستورهای واژگان‌نگاری و فرهنگ‌نویسی همگی حاکی از عدم تطابق کامل واژه‌ها در دو زبان‌اند. واژه‌های دو زبان، هر اندازه که به هم نزدیک باشند باز، به لحاظ دستوری، معنایی یا کاربردی، بر یکدیگر کاملاً منطبق نمی‌شوند." مثال بالا در مورد کاربرد لغت buffet این مطلب را اثبات می‌کند. از آنجا که در این فرهنگ هدف معرفی کاربرد واژه در عبارات و جملات است از دادن تلفظ کلمات خودداری نموده‌ام.

بدین جهت چیدمان "فارسی-انگلیسی" برای عبارات انتخاب شده است که امکان یافتن معادل انگلیسی عبارات دشوارفارسی و به ویژه ادبی برای نویسندگان و مترجمین متون ادب فارسی به انگلیسی فراهم شود. به علاوه این فرهنگ امکان آشنایی مترجم فارسی زبان را با کاربردهای مختلف یک واژه در عبارات مختلف انگلیسی فراهم می‌آورد. بعضی از عبارات آورده شده در نفس خود دشوار نیستند اما شمول آن در این فرهنگ به جهت رفع شبه‌های کاربران است. چه بسیار مواقع که در کلاسهای ترجمه از خود پرسیدیم: «هم‌آیا چنین عبارتی برای انگلیسی‌زبانان مفهومی دارد؟ بدین جهت عبارتی مثل: "برگی خاموش نبود" را که در فارسی آن not a leaf was dumb است از تیسون شاعر انگلیسی آورده‌ام تا کاربرد واژه dumb را در شکل‌گیری صنعت تشخیص یا جانب‌خشی در ارتباط با واژه برگ نشان دهم. در واقع با مطالعه آثار مختلف در هر یافتن و فراگیری و معرفی کاربردهای غیر متعارف و دشوارتر زبان انگلیسی در این فرهنگ بود. مترجمان و مترجمین را در کاربردهای ادبی برطرف نموده به علاوه نویسندگان و مترجمین با تکیه بر مثال‌های داده شده قادر به خلق معادل‌های ادبی انگلیسی برای عبارات فارسی خواهند بود. برای مثال به عبارت not a leaf was dumb می‌توان عبارت not a bud was dumb را پیشنهاد داد.

گاه، البته به ندرت، در خوانش متون ادبی فارسی نویسنده‌ای خود در فرهنگ‌های انگلیسی به عباراتی برخوردیم که در زبان فارسی برای آنان معادلی یافت نمی‌شود اما دانستن آن عبارت می‌تواند راهگشای ما در امر ترجمه متون شعر و ادب فارسی باشد لذا برای معرفی این عبارات ناچار به گزینش برداری شده و یا معادل تحت‌اللفظی آن را آورده‌ام مثلاً عبارت "صدای شهوت را مقابل voices of lust قرار داده‌ام. دکتر صانعی در همان مقدمه می‌نویسند "در مواردی که برای واژه‌های زبان مبدا معادلی در زبان مقصد وجود ندارد... فرهنگ نویسنده چاره‌ای جز وام‌گیری ندارد." گاه که در فارسی برای یک عبارت یافت نمی‌شده، البته باز به ندرت، در مقابل یک عبارت از توضیح استفاده نموده‌ام مثلاً ماری که بت انگاشته شود "معادل serpent-idol آمده است. دکتر صانعی این امر را ناگزیر می‌داند. ایشان از بیان ایشان "فرهنگ نویسی دوزبانه به هیچ وجه ترجمه یک فرهنگ (یک زبانه یا دو زبانه) به یک زبانه دیگر نیست، بلکه شاخه‌ای از زبان‌شناسی و فعالیتی است منظم و روشمند به منظور تالیف و ایجاد اثری بدیع و تازه."

انتخاب مدخل‌ها کاملاً اتفاقی بوده است. در مسیر مطالعه آثار نویسندگانی که از آنها نام برده و جستجوی بعضی واژه‌ها در فرهنگ‌های نام برده شده به این واژه‌ها برخوردیم. کاربران فرهنگ بدین نکته توجه داشته باشند که عبارات برگرفته شده از شعرای انگلیس را بایستی در گیومه بکار ببرند. نام نویسنده عبارت ادبی به اختصار در پرانتز آورده شده است.

امیدوارم که در آینده نزدیک با مطالعه سایر آثار ادبی و متون دشوار انگلیسی و بررسی بیشتر فرهنگ‌های موجود این فرهنگ را تکمیل نموده و در اختیار علاقه‌مندان قرار دهم. در طول دوسالی که صرف تالیف این فرهنگ نموده‌ام بارها عبارات را خوانده و تغییر داده و سعی در بالا بردن کیفیت کار داشته‌ام با این همه ممکن است کاستی‌هایی در کار وجود داشته باشد که پیشاپیش از این بابت پوزش

می‌طلبیم. لازم می‌دانم از سرکار خانم مریم خاک‌رنگین که با شکیبایی تمام در نه ماه گذشته کار تایپ و صفحه‌آرایی کتاب را به عهده گرفته‌اند تشکر فراوان نمایم.

نحوه جستجوی واژه‌ها در فرهنگ

این فرهنگ مانند سایر فرهنگ‌ها به صورت الفبایی تدوین شده است. زیر مجموعه مدخل‌ها نیز از این قانون پیروی می‌کنند. مثلاً برای جستجوی عبارت "خدا می‌داند" زیر مجموعه مدخل *خدا را به ترتیب الفبا جستجو نمایید.

برای آشنایی با کاربرد هر واژه ابتدا زیر مدخل مورد نظر را جستجو نمایید. اگر آن واژه را در مدخل مورد نظر نیافتید زیر مترادف‌های مورد نظر را جستجو کنید. اگر در آن قسمت نیز واژه مورد نظر خود را نیافتید و هدف شما اطمینان حاصل کردن از کاربرد واژه در عبارت خاصی است زیر سایر مدخل‌هایی را که در عبارت آمده است جستجو کنید. برای مثال اگر معال عبارت "جگر آتش گرفت" را زیر مدخل *آتش نیافتید زیر مدخل *جگر را جستجو کنید.

در جستجوی خود گاه با عباراتی در [...] روبرو می‌شوید مثلاً در جمله "این عیب در سرشت پیر (طاعونی) من است" واژه "طاعونی" بدین جهت در گروه آمده است که معادل تحت‌اللفظی کلمه بکار رفته در عبارت ادبی را نشان دهد.

در جایی که عبارت ادبی ابتدای نام نویسنده در پراکنش آمده است مثلاً (M) برای میلتن آورده شده است. نام کامل نویسنده را در سمت اختصارات جستجو نمایید. معرفی نویسنده عبارت امکان جستجو و یافتن عبارت را در متن نمایانگر نام‌ها، اشعار در نسخه‌های اینترنتی آن آسان‌تر خواهد کرد. به علاوه رسم امانت‌داری نیز حفظ خواهد شد.

گاه در گروه عبارت "برای" را می‌بینیم مثلاً در مقابل عبارت "از توی موگیر و سنجاق سر بیرون ریختن [برای مو]" را می‌بینیم. این بدان معناست که همان جمله مو بوده است یا اینکه عبارت در ارتباط با مو بکار رفته است.